VN2025-010286
rve grond en ontwikkel

Gemeente Amsterdam

Map

Voordracht van 03 juli 2025

Portefeuille: Grond en Ontwikkeling
Gemeentelijk Vastgoed

Agendapunt: Bo

Onderwerp

Instemmen met de beoogde aanpak van het aanbieden schone grond bij risicovolle bodemverontreiniging op volkstuinparken en het participatieplan gericht op volkstuinders

Gevraagde beslispunten

1. Instemmen met de beoogde aanpak waarbij tuinders gratis schone grond wordt aangeboden, als sterk verhoogde loodgehalten in de volkstuin zijn aangetroffen bij de lood-check
2. Instemmen met de beoogde aanpak van het aanbieden van gratis schone grond aan alle tuinders van tuinpark Amstelhof, omdat verhoogde PFAS-gehalten zijn aangetroffen in de moestuin
3. Instemmen met de beoogde aanpak van het aanbieden van schone grond aan tuinders, waar matig verhoogde loodgehalten zijn aangetroffen bij de lood-check in volkstuinparken die gebruikt worden als moestuinen
4. Instemmen met het participatieplan (bijlage 3) voor maatregelen om de bodemkwaliteit te verbeteren in volkstuinparken

Onderbouwing beslispunten

Achtergrond

Door de lange geschiedenis van Amsterdam, waarbij veel materialen zijn gebruikt die niet altijd schoon zijn, is in de bodem van Amsterdam lood aanwezig. Nu is duidelijk dat te veel lood binnenkrijgen niet goed is voor de gezondheid, vooral voor jonge kinderen tot 7 jaar. Daarom is de gemeente al een aantal jaren bezig om te onderzoeken op de plekken waar kinderen spelen of er hoge concentraties lood aanwezig zijn. Na speeltuinen, parken en tuinen van woningen zijn nu ook de volkstuinen onderzocht.

In februari 2024 is op een bijeenkomst gesproken over de aanwezigheid van verhoogde loodgehalten in de bodem van volkstuinparken. Op de bijeenkomst waren wethouder Van Dantzig en Groot-Wassink, een afvaardiging van de tuinders, besturen van de volkstuinparken en de Bond van volkstuinders aanwezig. Toegezegd is dat, na uitvoering van de lood-checks op de parken, door de gemeente de mogelijkheden worden bekeken voor het treffen van maatregelen om de bodemkwaliteit te verbeteren. De toezegging was ruimhartig en om hierin gezamenlijk op te trekken. Risico's van lood in de bodem kunnen op dit moment door tuinders zelf beperkt worden door gebruiksadviezen op te volgen (bv handen wassen, groenten kweken in bakken met schone tuingrond, kinderen laten spelen in een zandbak met schoon zand).

Er zijn grofweg twee typen gebruik van de volkstuinparken te onderscheiden; siertuinen/ recreatief gebruik en moestuin/ nuts tuinpark. In de verhuurcontracten met de tuinparken wordt dit onderscheid ook gemaakt.

Aanpak lood- tuinders

Tussen maart 2024 en nu zijn ruim 1000 volkstuinen gecheckt op het loodgehalte in de bodem. In maart 2025 is een enquête gehouden, hierop hebben 372 van de bijna 5.1, 2, b tuinders gereageerd. Met

de enquête is meer zicht verkregen op de tevredenheid over de lood-checks en de wens tot vervolgmaatregelen van de tuinders. De tuinders zijn over het algemeen tevreden over de lood-checks en de proactieve houding van de gemeente. Ruim 20% van de respondenten heeft behoefte aan hulp van de gemeente om de bodemkwaliteit van de tuin te verbeteren. Ook hebben veel tuinders al op eigen initiatief maatregelen getroffen, het gebruik van de tuin aangepast of hun gedrag aangepast.

Ad 1) Instemmen met de beoogde aanpak waarbij tuinders gratis schone grond wordt aangeboden, als sterk verhoogde loodgehalten in de volkstuin zijn aangetroffen bij de lood-check

Op veel van de volkstuinparken waar lood in verhoogde gehalten verwacht kon worden zijn nu lood-checks uitgevoerd. In ruim 140 tuinen verspreid over 10 parken is een sterk verhoogd loodgehalte gemeten.

Er zijn grofweg drie type maatregelen mogelijk:

a. Saneren van de bodem: Hiermee wordt de grond afgegraven en opnieuw opgevuld. Het biedt garantie dat de tuin weer schoon is, maar heeft grote gevolgen. Bijna alleen het tuinhuis blijft hetzelfde, het groen in de tuin moet opnieuw worden geplant en groeien. De voorbereiding duurt lang en saneren is kostenintensief. Als deze maatregel niet verplicht wordt, nemen vermoedelijk slechts enkele tuinders deel. Daarmee levert deze maatregel weinig vooruitgang in de kwaliteit van de tuinen op. Deze maatregel heeft daarom niet de voorkeur.
b. Gratis grond aanbieden voor ophogen: Tuinders kunnen schone grond krijgen om de tuin op te hogen. Deze grond wordt geleverd op een centrale plek op het park. Er wordt geen (vervuilde) grond afgegraven en afgevoerd. Groot voordeel van deze maatregel is dat tuinders de bodemkwaliteit kunnen verbeteren op een moment en met een laagdikte die hen schikt. Nadeel is dat de bodem niet duurzaam geschikt wordt gemaakt (lood blijft dieper in de bodem aanwezig) en er blijvende aandacht voor de risico's van lood in de bodem moet blijven. Echter dit geldt niet alleen voor de volkstuinparken, maar voor alle tuinen in de stad waar lood verhoogd voor (kan) komen. De schone grond wordt zoveel mogelijk beschikbaar gemaakt door circulair hergebruik van grond die vrij komt uit Amsterdamse projecten. Door registratie van de verwerkte grond op tuinniveau, kan altijd achterhaald worden in welke mate grondverbetering heeft plaats gevonden op een volkstuin.
c. Kleinschalige maatregelen aanbieden: bijvoorbeeld moestuinbakken en zandbakken. Dit zijn maatregelen die het bewustzijn rondom de gebruiksadviezen vergroten, maar hier is met de lood-check ook al invulling aan gegeven. De maatregelen dragen niet bij aan een bodemkwaliteitsverbetering. Kleinschalige maatregelen geven een positief imago aan de aanpak, maar kan zorgen voor een ingewikkelde regeling. Wie heeft er wel recht op en wie niet? Op welke momenten kunnen deze bakken aangevraagd worden en dergelijke.

De verschillende maatregelen zijn uitgebreid afgewogen ten opzichte van elkaar in de notitie 'Afweging maatregelen bodemkwaliteit volkstuinparken'. Voorgesteld wordt om het vrijwillige karakter van de aanpak, zoals nu in de onderzoeksfase is gehanteerd, te behouden en daarom te kiezen voor optie b), het uitdelen van gratis grond aan tuinders waar sterk verhoogde loodwaarden voorkomen. Deze maatregel geldt alleen voor tuinparken in eigendom van de gemeente. Dit zijn bijna alle parken.

De kosten van deze maatregel bedragen € 520.000. Dit wordt gefinancierd vanuit gelden die al beschikbaar zijn gesteld voor aanpak van lood in bodem door het Rijk vanuit een SPUK-uitkering.

Ad 2) Instemmen met de beoogde aanpak van het aanbieden van gratis schone grond aan alle tuinders van tuinpark Amstelhof, omdat verhoogde PFAS-gehalten zijn aangetroffen in de moestuin

Alle grote (> 100m^2) moestuinen (bedoeld voor de verbouw van voedselgewassen) waar mogelijk lood verhoogd kan voorkomen zijn niet alleen onderzocht op lood, maar ook op andere stoffen. In de moestuinen van Vereniging tuingroep Amstelhof zijn in zes van de 40 tuinen licht verhoogde gehalten aan PFAS aangetoond (Bestuursmap Van Dantzig, ZD2024-009165, november 2024). De gemeten waarden kunnen, volgens het toetsingsmodel van het RIVM, leiden tot een te hoge inname van PFAS, als een tuinder levenslang 365 dagen per jaar alleen maar groente en fruit uit eigen tuin nuttigt. (Het RIVM-toetsingsmodel gaat uit van 50% van alle knolgewassen (aardappelen, bieten) en 100% van alle bladgewassen (sla en fruit). Tuinders zijn hierover ingelicht en hebben van de GGD het advies gekregen om groenten en fruit uit eigen tuin af te wisselen met groenten en fruit uit de winkel.

Om de bodemkwaliteit te verbeteren wordt voorgesteld voor alle tuinders gedurende een langere periode enkele malen schone grond aan te bieden. De tuinen worden hiermee opgehoogd zodat de bodemkwaliteit op het park langzaamaan verbetert. Er wordt meerdere keren grond aangeboden, omdat er niet in één keer 0,5 meter opgehoogd kan worden en de hoeveelheid te verwerken grond erg groot zou zijn voor de tuinders. Bijkomend voordeel is dat de aandacht voor de bodemkwaliteit op het park langer wordt vastgehouden.

De kosten van deze maatregel bedragen € 70.000 doordat de tuinen periodes in het jaar braak liggen is een grondverbetering relatief makkelijk uit te voeren.

Ad 3) Instemmen met de beoogde aanpak het aanbieden van schone grond aan tuinders, waar matig verhoogde loodgehalten zijn aangetroffen bij de lood-check in volkstuinparken die gebruikt worden als moestuinen.

Door het intensieve bodemgebruik van moestuinen, zijn de blootstellingsrisico's op moestuinparken groter. Het verbeteren van de bodemkwaliteit op plekken met dit type bodemgebruik, is daarom effectief voor het verminderen van de risico's. Voorgesteld wordt, conform het advies van de GGD, om niet alleen bij sterk verhoogde loodwaarden maar ook op moestuinparken waar matig verhoogde loodgehalten voorkomen schone grond aan te bieden. De kosten voor deze maatregel zijn beperkt (< € 300.000) en doordat de tuinen periodes in het jaar braak liggen is een grondverbetering relatief makkelijk uit te voeren. Voor deze kosten moet nog financiële dekking gevonden worden.

Deze maatregel geldt niet voor kleine moestuinen op recreatief gebruikte parken, omdat de hoeveelheid gewassen die uit kleine moestuinen wordt geconsumeerd beperkt is en daarmee ook de gezondheidsrisico's klein zijn.

Ad 4) Instemmen met het participatieplan (bijlage 3) voor maatregelen om de bodemkwaliteit te verbeteren in volkstuinparken

Tuinders en de Bond van volkstuinders kunnen reageren op het voorgestelde maatregelenpakket. Voor de besturen en de Bond wordt een presentatie gegeven, waarin zij worden meegenomen in de afwegingen van de gemeente. De tuinders kunnen reageren via een webformulier. De uitwerking en praktische invulling van de schone grond levering (bijvoorbeeld het exacte moment van levering in het jaar en de plek van de levering) wordt nader uitgewerkt met de besturen van de individuele parken.

Volgende processtappen

Deze voordracht wordt ook ter instemming voorgelegd aan wethouder Groot Wassink (Vastgoed)

Na instemming van de wethouder(s) wordt het participatietraject ingezet van de besturen van de volkstuinen en de tuinders.

Na het participatietraject volgt een raadsinformatiebrief om de raad te informeren over de uitkomsten van de lood-checks, het participatietraject en de maatregelen die worden aangeboden aan de tuinders.

Advies en afstemming

De voorgestelde maatregelen zijn afgestemd met GGD en Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Beide diensten stemmen in met de voorgestelde maatregelpakketten.

Er heeft afstemming plaatsgevonden tussen Grond en Ontwikkeling en Vastgoed, met als resultaat dat Grond en Ontwikkeling de uitvoering van de maatregel oppakt. Grond en Ontwikkeling heeft bodemadviseurs beschikbaar, beheert het deel van het budget dat beschikbaar is gesteld door het Rijk en heeft een Grondbank die (een deel van) de circulaire hergebruiksgrond kan leveren.

Participatie

Tuinders krijgen de mogelijkheid om te reageren op de voorgestelde maatregelen. Zo krijgen zij de kans om aan te geven of het voorgestelde pakket nuttig is en aan hun verwachtingen voldoet.

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2025-042761	Map wethouder Van Weyenberg Voordracht (pdf)
AD2025-042766	Bijlage 1 Afweging maatregelen bodemkwaliteit volkstuinparken.docx (msw12)
AD2025-042767	Bijlage 2 GGD advies Lood_Volkstuinen 20250404.pdf (pdf)
AD2025-042769	Bijlage 3 Participatieplan.docx (msw12)

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

5.1, 2, e . e adviseur bodem Grond en Ontwikkeling, 5.1, 2, e
5.1, 2, e

Uitslag